Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын Улуттук банктын 2010-жылдын 1-жарым жылдыгы үчүн акча-кредит саясаты жөнүндө отчетун кароо боюнча отуруму тууралуу пресс-релиз

2010-жылдын 11-августунда Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2010-жылдын 1-жарым жылдыгы үчүн акча-кредит саясаты жөнүндө отчет каралган.

Экинчи чейрек ичинде саясий окуялардын кесепеттеринин натыйжасында банк системасындагы ликвиддүүлүктүн олуттуу төмөндөөсү жүргөн. Банк системасынын иштешинин ликвиддүүлүгүн жана туруктуулугун камсыз кылуу максатында Улуттук банк июнь айынын акырында жүгүртүүдөгү Улуттук банк ноталарынын көлөмүн 200 млн. сомго чейин кыскарткан. Апрель айында башталып, майда 3,5 пайызга жеткен эсептик чендин өсүшү июнь айында токтолгон жана айдын акырына карата чен 2,7 пайызга чейин төмөндөгөн. Экинчи чейрек ичиндеги банк системасындагы ликвиддүүлүк деңгээлинин төмөндөгөнүнө карабастан, жалпысынан алганда, биринчи жарым жыл ичинде коммерциялык банктардын үстөк камдарынын күн ичинде орточо алынган көлөмү жетишээрлик жогорку деңгээлде болгон.

Биринчи жарым жыл ичинде керектөө бааларынын индекси 4,1 пайызды түзгөн (2010-жылдын июнь айы/2009-жылдын декабрь айы), инфляция жылдык туюнтулушунда 3,6 пайызды түзгөн (2010-жылдын июнь айы/2009-жылдын июнь айы).

Биринчи жарым жыл ичинде сомдун АКШ долларына карата алсыздануу тенденциясы сакталган. Улуттук банк чет өлкө валютасына суроо-талаптын жана сунуштун ортосундагы теңдешсиздикти текшилөө максатында банктар аралык валюта тооруктарында накталай эмес долларды сатуу боюнча операцияларды жүргүзгөн. Бүтүндөй алганда 2010-жылдын биринчи жарым жылында Улуттук банктын АКШ долларын таза сатуу көлөмү банктар аралык валюта тооруктарында 140,2 млн. АКШ долларын түзгөн, АКШ долларынын сомго карата расмий курсу 6,5 пайызга, 46,9746 сом/АКШ долларына чейин өскөн.

Биринчи жарым жылдагы 5 пайыздык реалдуу экономикалык өсүш, эң башкысы, өнөр жай өндүрүүлөрүнүн өсүшү жана алтын казып алуунун жигердүү болушу, ошондой эле, өткөн жылдын “төмөнкү база” эффекти менен шартталган. “Кумтөр” алтын-кен казып алуу жайын иштетүү боюнча ишканаларды эске албаганда, ИДПнын реалдуу өсүшү 1,5 пайызды түзгөн. Мамлекеттик бюджеттин тартыштыгы 1,3 млрд. сомду же ИДПга карата 1,6 пайызды түзгөн. Тышкы экономикалык сектордун алдын ала маалыматтары тышкы соода жүгүртүүнүн көлөмүнүн 11,8 пайызга жогорулагандыгын көрсөткөн, мында экспорт 28,7 пайызга, ал эми импорт – 2,9 пайызга өскөн. Акча которуулардын агып келишинин көбөйгөндүгү катталган.

Банк секторунда суммардык активдердин, капитал, депозиттик база деңгээлдеринин төмөндөшү жүргөн. Бирдиктүү кредит портфели сомдук эквивалентинде көбөйгөн, ал эми чет өлкө валютасында берилген кредиттер, номиналдык туюнтулушунда азайган. Банк секторуна колдоо көрсөтүү максаттарында кредиттөө үчүн ресурстук базанын төмөндөө шарттарында Улуттук банк милдеттүү камдар ченемин 9,5 пайыздан 8,0 пайызга жана Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фондунун

(БРАФ) базалык чен өлчөмүн 8 пайыздан 7 пайызга чейин төмөндөткөн. Андан тышкары, БРАФтын кредиттик каражаттары боюнча 1 деңгээлиндеги пайыздык чен өлчөмүн аныктоо үчүн бирдиктүү түзөтүү коэффициенти белгиленген. Ошентип, БРАФ ресурстарынын наркы коммерциялык банктар үчүн 7 пайызды түзгөн, ал эми акыркы карыз алуучулар үчүн – 12 пайыздан (ипотекалык кредиттөө) 17 пайызга (микрокаржылоо) чейин болгон.

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчетту кароонун жүрүшүндө Бишкек шаарында 2010-жылдын 27-июлунда өткөн "Кыргыз Республикасына чукул жардам: калыбына келтирүү жана макулдук" аталышындагы эл аралык донорлор конференциясынын жыйынтыктары боюнча келишилген донорлор менен бюджетке колдоо көрсөтүүдө финансылык жардам жөнүндө макулдашуулар, ошондой эле ЭВФтин биздин өлкөдөгү миссиясынын иштеринин натыйжаларын талкууланган.

Башкарма мүчөлөрү негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөр жана акча-кредит саясатынын жыйынтыктарынын божомолдоолоруна тиешелүү пикир алмашышкан. Утурумдук баа берүүлөр 2010-жылдын жыйынтыктары боюнча, эң башкысы, соода-сатык жана айыл чарбасы чөйрөлөрүндөгү төмөндөөлөрдүн эсебинен реалдуу ИДПнын 2,5-3,5 пайыз тегерегинде төмөндөөсү күтүлүп жатканын көрсөткөн. Ошол эле учурда түштүктөгү июнь окуяларынын натыйжасында экономиканы калыбына келтирүүнүн созулуп кеткендигинин айынан реалдуу сектордогу жагдайдын начарлоо коркунучу да бар. Экономикалык жөнгө салуу министрлигинин баа берүүлөрү боюнча реалдуу ИДПнын төмөндөшү үстүбүздөгү жылда 5,4 пайызды түзүшү мүмкүн. Инфляция тобокелдиктеринин башкы факторлорунун бири катары нанга жана унга баанын өсүшү аталды, бул өсүш Россиядагы жана Казакстандагы жагымсыз аба ырайынын айынан түшүм алуудагы жоготууну күтүүлөрдүн аркасында башталган. Бул тобокелдикти төмөндөтүү үчүн мамлекеттик башкаруу органдары тарабынан социалдык жактан маанилүү азык-түлүк товарлары рыногунда алып-сатарлык аракеттерге жол бербөө жаатында тиешелүү чаралардын кабыл алынышы зарыл.

Талкуунун жүрүшүндө бул жылы, акчага болгон суроо-талап тышкы финансылык жардамдардын келип түшүшүнүн жана парламенттик шайлоо алдындагы кампаниянын өткөрүлүшүнүн эсебинен колдоого алынып турат деген пикир да айтылды. Башкармалык тарабынан бюджеттин тартыштыгын каржылоо булактарына тиешелүү да коопуонуулар айтылды. Үстүбүздөгү жылы эл аралык донорлордон финансылык жардамдын келип түшүүсүн күтүүлөргө байланыштуу бюджеттин каражаттарын бир кылка текши коротуунун олуттуу актуалдуулугу келип чыгууда. Мындай шарттарда бюджеттик тартип чараларын күчөтүүнүн, мамлекеттик чыгашаларды оптималдаштыруунун жана анын ачык-айкындыгын жогорулатуунун зарылдыгын Башкармалык баса белгиледи, анткени Өкмөт тарабынан жүргүзүлүп жаткан бюджеттик экспансия саясаты келерки жылдагы инфляциялык тобокелдиктердин башкы фактору болуп калышы ыктымал.

Жүргүзүлгөн талкуунун натыйжаларынын негизинде Башкарма мүчөлөрү үстүбүздөгү жылдын биринчи жарым жылы үчүн акча-кредит саясатын жактырышкан.